

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobkyně: **O. K.**, zastoupená JUDr. Alenou Kubalovou, advokátkou, se sídlem Nádražní 2966/73a, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 2. 2017, č. j. 19 Ad 3/2017 – 11,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně podala ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) žalobu ve věci invalidního důchodu, v níž současně požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud žalobkyni zaslal k vyplnění formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce* s tím, aby jej soudu zaslala ve lhůtě deseti dnů řádně vyplněný a doložený příslušnými listinami. Vyplněný formulář s přílohami krajský soud ve stanovené lhůtě obdržel a následně vydal dne 28. 2. 2017 v záhlaví označené usnesení (dále jen „napadené usnesení“), jehož I. výrokem zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a II. výrokem zamítl její návrh na ustanovení zástupce. Krajský soud připomenul, že břemeno tvrzení i břemeno důkazní leželo na žalobkyni, jež byla povinna uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Neúplnou žádost soud zamítne, neboť není jeho úkolem z úřední povinnosti zjišťovat výdělkové a majetkové

možnosti žadatele. Přestože žalobkyně byla poučena o tom, že je nutné předložit listiny k prokázání svých majetkových poměrů, nijak nedoložila své příjmy, existenci závazku ve výši 100 000 Kč ani nájemné ve výši 4604 Kč měsíčně. Krajský soud dospěl k závěru, že žalobkyní předložené podklady byly neúplné a nezpůsobilé k osvědčení jejích majetkových a sociálních poměrů. S ohledem na to, že dle § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), lze navrhopateli ustanovit zástupce jen tehdy, splňuje-li předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, zamítl krajský soud také návrh na ustanovení zástupce.

II. Obsah kasační stížnosti

[2] Proti napadenému usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž uvádí, že výzvu soudu nepochopila, tedy nevěděla, že svá tvrzení musí doložit písemnostmi, které jsou pro posouzení oprávněnosti žádosti rozhodující. Žádá, aby Nejvyšší správní soud vzal v úvahu její špatný zdravotní stav a tíživou sociální situaci a napadené usnesení zrušil. Ke kasační stížnosti přikládá přípis, v němž popisuje své majetkové poměry, a dokládá jej listinami (např. prohlášením podnájemce, pojistnými smlouvami, výpisem z úvěrového účtu).

[3] Žalovaná svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužila.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Konstatoval, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a stěžovatelka je zastoupená advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[5] Důvodnost kasační stížnosti vážil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), přičemž žádnou takovou neshledal.

[6] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.“

[7] Břemeno tvrzení o nepříznivé majetkové situaci tíží výlučně žadatele. Povinností žadatele je také to, aby doložil, že nemá dostatečné prostředky. Není na soudu, aby z vlastní iniciativy vyhledával skutečnosti, které by žádost o osvobození od soudních poplatků odůvodňovaly (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Přestože soud z úřední povinnosti nezjišťuje výdělkové a majetkové poměry žadatele a důkazní břemeno nese žadatel, nemůže soud zůstat zcela pasivní. „Pro posouzení, zda jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je zároveň třeba, aby soud vyzval účastníka řízení k doložení

pokračování

osobních, majetkových a výdělkových poměrů a stanovil mu k tomu přiměřenou lhůtu. Soud zpravidla zašle účastníkovi řízení formulář Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků s tím, necht' tento formulář účastník zašle vyplněný zpět soudu spolu se všemi relevantními doklady, které se vztahují k tvrzeným skutečnostem o majetkových a výdělkových poměrech“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2012, č. j. 8 As 64/2012 – 12). Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS).

[8] Poté, co stěžovatelka v řízení o žalobě požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, postupoval krajský soud v intencích shora citovaného rozsudku sp. zn. 8 As 64/2012, zaslal jí za účelem posouzení její situace příslušný formulář a poučil ji o tom, že formulář je třeba řádně vyplnit a doložit odpovídajícími listinami (viz č. 1. 2 spisu krajského soudu). Navíc je přímo ve formuláři v částech o příjmech z hmotného a sociálního zabezpečení, o dalších příjmech a závazcích, které stěžovatelka vyplnila, výslovně stanoveno, že je nezbytné tvrzené skutečnosti doložit i s uvedením, jaké listiny k tomu mohou sloužit (viz text psaný kurzívou na str. 4 Potvrzení). Krajský soud tak reagoval na stěžovatelčinu žádost vhodným a srozumitelným způsobem, čímž splnil svou poučovací povinnost. Bylo na stěžovatelce, aby následně krajskému soudu sdělila a doložila, že splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatelka však spolu s vyplněným formulářem zaslala krajskému soudu pouze poštovní doklad SIPO za září 2016 znějící na částku 1467 Kč a nečitelný ústřížek České pošty. Toho, že je třeba formulář nejen vyplnit, ale také v něm uváděné skutečnosti doložit, si tedy zjevně byla vědoma.

[9] Z napadeného usnesení je patrné, že nosným důvodem, pro který krajský soud nepřiznal stěžovatelce osvobození od soudních poplatků (a v návaznosti na to jí neustanovil zástupce), byla neúplnost její žádosti. S tímto hodnocením se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. V situaci, kdy krajský soud poučil stěžovatelku, že tvrzené skutečnosti je třeba doložit, a stěžovatelka na výzvu dostatečně nereagovala, již nebylo povinností krajského soudu opakovaně ji vyzývat k tomuž. Požadovala-li stěžovatelka, aby její vlastní náklady byly přeneseny na stát, měla svůj požadavek náležitě zdůvodnit a podložit. Že tak neučinila, nelze nyní dodatečně zhojit v řízení před Nejvyšším správním soudem. Podstatné je, že krajský soud postupoval v souladu se zákonem i shora citovanou judikaturou.

[10] Podle § 35 odst. 8 části věty před středníkem s. ř. s. „[n]avrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát“. Z citace tohoto ustanovení vyplývá, že účastníkovi řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1. jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2. jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmu. Jelikož stěžovatelka neprokázala splnění jedné ze dvou zákonných podmínek, nemohl krajský soud její žádosti o ustanovení zástupce vyhovět.

[11] Pro úplnost Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka nebyla napadeným usnesením zkrácena na svém právu k přístupu k soudu. Řízení před krajským soudem

nemůže být zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, neboť jde o řízení ve věci důchodového pojištění, které je ze zákona osvobozeno od soudních poplatků [§ 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů]. Stěžovatelčina žaloba nadto splňuje základní náležitosti dle § 71 odst. 1 s. ř. s. včetně uvedení žalobního bodu. Mimoto, pokud stěžovatelka opakovaně požádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce a svou žádost opře o nové, dříve neuplatněné skutečnosti, bude krajský soud povinen znovu se její žádostí zabývat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 – 65).

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[12] Nejvyšší správní soud dospěl ze shora uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[13] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., tj. podle pravidla úspěchu ve věci. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšná žalovaná vznik nákladů řízení o kasační stížnosti netvrdila a ani ze spisu Nejvyššího správního soudu neplyne, že by jí nějaké náklady vznikly, proto jí právo na jejich náhradu nemohlo být přiznáno.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. dubna 2017

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu